

KANNANOTTO

19.9.2016

PAPPI JA AVIOLIITOLAIN MUUTOS

Vuoden 2017 maaliskuun alusta lähtien avioliittolaki muuttuu siten, että avioliittoon voidaan vihkiä keskenään samaa sukupuolta olevia henkilöitä. Evankelis-luterilaisessa kirkossa toimitettavan kirkollisen vihkimisen suhteen on keskusteltu siitä, onko saako pappi toimittaa kirkollisen vihkimisen keskenään samaa sukupuolta oleville henkilöille, sekä siitä, onko papilla oikeus kieltäytyä sellaisesta toimituksesta.

Koska julkisuudessa on esitetty, että pappiin voisi joko vihkimisen tai vihkimisestä kieltäytymisen johdosta kohdistua palvelussuhteen päättäminen, pappisoikeuksiin liittyvä sanktio taikka syrjintärικostuomio, katsoo Suomen kirkon pappisliitto asiakseen lausua näkemyksensä papin oikeuksista ja velvollisuuksista pappisvirassa ja kirkon virkasuhteessa toimimisen kannalta.

Yleisiä näkökohtia papin virkavelvollisuuksista

Pappisvihkimyksessä pappi sitoutuu pysymään evankelis-luterilaisen kirkon tunnustuksessa sekä noudattamaan kirkon lakia ja järjestystä. Pappi on kirkkolain perusteella hiippakuntansa piispan kaitsennan alainen, ja virkasuhteessa oleva pappi on velvollinen noudattamaan työnantajansa määräyksiä.

Pappisliitto on vuonna 2009 hyväksynyt uusimman Papin ammattietiikka -ohjeituksen. Sen mukaan pappi sitoutuu työyhteisön yhteiseen työskentelyyn ja sovituihin suuntaviivoihin. Osallistuessaan yhteiskunnalliseen toimintaan pappi ei käytä hyväkseen virka-asemaansa tai viran tunnuksia henkilökohtaisen tai edustamansa ryhmän edun saavuttamiseksi. Oikeus hoitaa pappisvirkaa perustuu kirkon kutsuun.

Kirkollisista toimituksista

Kirkkojärjestys edellyttää, että pappi toimittaa kirkolliset toimitukset kirkkokäsikirjan mukaisesti. Kirkolliskokous hyväksyy kirkkokäsikirjan käyttöön otettavaksi samassa järjestyksessä kuin kirkkojärjestyksen. Piispainkokouksella on kirkkolain mukaan oikeus antaa kirkkojärjestyksen toimeenpanosta tarkempia määräyksiä kirkollisten toimitusten osalta.

Pappisliiton käsityksen mukaan kirkolliskokous ei ole tähän mennessä hyväksynyt käyttöön otettavaksi sellaista kirkollista toimitusta, jossa avioliittoon vihittäisiin

keskenään samaa sukupuolta olevia henkilöitä. Vaikka avioliittolain edellyttämät vihkimisen tunnusmerkit toteutuvatkin sovellettaessa nykyistä avioliittoon vihkimisen toimitusta keskenään samaa sukupuolta oleviin henkilöihin, ei kirkkokäsikirjan avioliittoon vihkimisen toimitusta ole kirkkolakia, kirkkojärjestystä ja kirkkokäsikirjaa hyväksyttäessä tarkoitettu näin sovellettavaksi.

Mikäli pappi vihkii keskenään samaa sukupuolta olevat avioliittoon, on kyseessä Pappisliiton käsityksen mukaan kirkollinen vihkiminen avioliittolain tarkoittamassa merkityksessä mutta ei sellainen kirkollinen toimitus, josta säädetään kirkkojärjestyksessä. Pappi ei siis vihkiessään keskenään samaa sukupuolta olevat henkilöt avioliittoon syyllisty avioliittolain rikkomiseen mutta samalla hän tulee toimittaneeksi kirkollisen toimituksen, jota kirkkokäsikirja ei tunne. Oikeudellinen tila seuraamusten suhteen on epäselvä.

Papille koituvista sanktioista

Julkisuudessa on esitetty, että papille, joka vihkii keskenään samaa sukupuolta olevat henkilöt avioliittoon, voitaisiin määrätä rangaistus. Käytännössä sanktio voisi siis koskea sitä, että pappi on toimittanut sellaisen kirkollisen toimituksen, jota kirkkokäsikirja ei tunne. Samoin on esitetty, että pappi, joka ei vihi keskenään samaa sukupuolta olevia henkilöitä avioliittoon heidän sitä pyytäessä, voisi syyllistyä syrjintärikokseen.

Tuomiokapituli voi kirkkolain nojalla antaa papille kirjallisen varoituksen, pidättää hänet pappisviran toimittamisesta enintään kuudeksi kuukaudeksi tai määrätä hänet menettämään pappisvirkansa, mikäli pappi ei pysy kirkon tunnustuksessa, toimii vastoin pappisviran velvollisuuksia ja pappislupausta tai käyttäytyy papille sopimattomalla tavalla. Lisäksi virkasuhteessa oleva pappi voidaan irtisanoa virkasuhteestaan kirkkolain mukaisilla irtisanomisperusteilla.

Pappisliitto ei etukäteen ota kantaa siihen, millaisia sanktioita tuomiokapitulit pappeille vihkimisten johdosta mahdollisesti langettavat. Pappisoikeuksiin liittyvästä sanktiosta sekä irtisanomisesta on mahdollisuus valittaa hallinto-oikeuteen kirkollisvalituksella.

Avioliittolain säännös kirkollisesta vihkimisestä ei sinällään velvoita pappia vihkimään ketään. Kysymys siitä, syyllistyykö pappi syrjintärikokseen kieltäytyessään vihkimästä avioliittoon keskenään samaa sukupuolta olevia henkilöitä, edellyttää kahden perusoikeuden, nimittäin uskonnonvapauden ja yhdenvertaisuuden välistä punnintaa. Virkasuhteessa olevan papin tulee noudattaa työnantajansa määräyksiä annettujen ja kiellettyjen virkatehtävien suhteen. Mahdollisen syrjintäsyytteen arvioinnissa tulee tällöin ottaa huomioon työnantajan ohjeistus sekä vallitsevan oikeustilan epäselvyys.

Pappisliiton rooliin jäsentensä edunvalvojana kuuluu antaa jäsenelleen oikeusapua, silloin kun hän sitä tarvitsee, riippumatta hänen teologisista tai kirkkopoliittisista näkemyksistään. Pappisliiton tehtävä ei ole ohjeistaa jäseniään vastoin kirkon järjestystä ja piispallista kaitsentaa.

Pappien keskinäisen solidaarisuuden puolesta

Pappisliitto katsoo, että papin tulee viranhoidossaan toimia rakentavasti kirkon missionaarisen tehtävän edistämiseksi. Toimia, jotka lisäävät hajaannusta kirkossa ja vähentävät papiston keskinäistä kollegiaalisuutta, ei voida pitää suotavina. Pappisvirassa toimiminen edellyttää papilta sitoutumista toimimaan kirkon kulloinkin voimassa olevan järjestyksen mukaisesti sekä edistämään muutosta kirkon järjestyksen asettamien mahdollisuuksien rajoissa. Papin tulee kyetä sekä odottamaan muutoksen toteutumista että sopeutumaan muuttuneisiin olosuhteisiin.

Pappisliitto kannustaa evankelis-luterilaisen kirkon papistoa toimimaan keskinäisen solidaarisuuden edistämiseksi. Kollegiaalisuuteen pyrkimisen ei tule estää rakentavaa keskustelua vaan kannustaa ymmärryksen lisäämiseen eri tavalla ajattelevien välillä.